

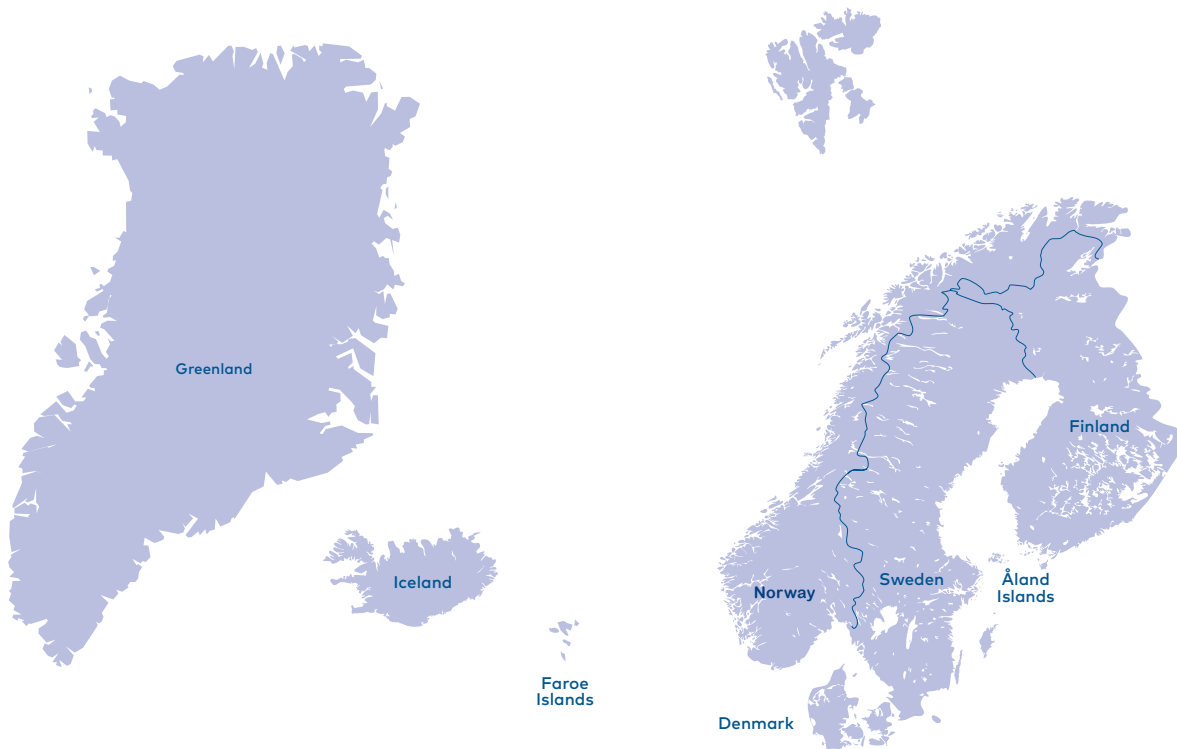
Program för fiske och vattenbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk

Sveriges ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2024

Foto: Maria Nilsson/Regeringskansliet

Nordiska ministerrådet

Nordiska ministerrådet är de nordiska regeringarnas officiella samarbetsorgan. Ministerrådet består av de fem nordiska länderna samt de självstyrande områdena Grönland, Färöarna och Åland. Ordförandeskapet roterar mellan de fem medlemsländerna för ett år i taget. Sverige är ordförande under 2024.

Visionen som antogs av de nordiska statsministrarna 2019 är att Norden ska bli världens mest hållbara och integrerade region år 2030, vilket ska uppnås genom satsningar på ett grönt, konkurrenskraftigt och socialt hållbart Norden. Visionen kommer vara vägledande för det nordiska samarbetet under det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet.

Klimatomställningen utgör en av vår tids stora utmaningar, men omställningen till en klimatneutral cirkulär ekonomi skapar också möjligheter om vi förvaltar och brukar naturens resurser väl. Norden ska fortsätta vara föregångare i en konkurrenskraftig och innovationsdriven omställning, både på hemmaplan och genom att främja nordiska gröna lösningar i omvärlden. Sverige ska arbeta för ett närmare och starkare nordiskt samarbete.

Förord

Vi lever i en tid präglad av genomgångna och pågående kriser, med ett försämrat säkerhetsläge i vårt närområde och en allt högre medvetenhet om behovet av krisberedskap, resiliens och samarbete. Som minister med ansvar för fiske och vattenbruk, jordbruk, livsmedel, rennäring och skogsbruk och för regional utveckling ser jag hur dessa sektorer alltmer hamnat i fokus för hur vi kan skapa ett mer attraktivt och robust Norden.

Frågan om hur vi säkrar livsmedelsförsörjningen är central, men när det handlar om hur vi kan uppnå energisäkerhet och grön omställning riktas också blickarna mot våra sektorer. De är centrala för att skapa möjligheter till ökad konkurrenskraft samt att leva, bo och verka i hela Norden. Den nordiska bioekonomin kan och kommer fortsatt vara ett viktigt verktyg för att bidra till att lösa dessa frågor.

Under 2024 leder Sverige arbetet inom Nordiska ministerrådet. Det är en viktig uppgift och något som jag som ansvarig minister för dessa betydelsefulla sektorer tar mig an med stor entusiasm. Jag ser fram emot att tillsammans med övriga länder bidra till ett mer konkurrenskraftigt och hållbart Norden.

Peter Kullgren
Landsbygdsminister

Foto: Kristian Pohl

Inledning

Nordiska ministerrådet för fiskeri och vattenbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS) fokuserar på att främja en hållbar konkurrenskraftig användning av naturresurser och genetiska resurser, möta den pågående klimatförändringen och dess utmaningar, stödja en hållbar utveckling av kust- och landsbygd samt främja sunda och säkra livsmedel. Härtill kommer ett ökande fokus på frågor rörande beredskap, krishantering, livsmedels- och dricksvattenförsörjning.

De nordiska länderna har ett omfattande samarbete som bygger på en gemensam historia, kultur och värdegrund. Länderna har höga ambitioner vad gäller att bruka, bevara och förvalta naturens resurser väl. Detta nordiska synsätt ligger i linje med den gröna omställningen, som krävs för att möta samhällets utmaningar.

Den snabba förändringen av samhället – inklusive klimatförändringar, globalisering samt ökad konsumtion och produktion – innebär både utmaningar och möjligheter. Utmaningarna i hållbarhetsarbetet är till stor del globala, men lösningarna företrädesvis lokala.

Foto: Maria Nilsson/Regeringskansliet

FJLS-övergripande fokusområden

Horisontellt samarbete mellan ministerrådets sektorer, liksom med andra ministerråd, bör främjas och utvecklas där så är möjligt. Genom tvärsektoriella initiativ, som skapar förutsättningar för att genomföra den nya visionen och handlingsplanerna, kan utmaningarna mötas.

De sektorer som ingår i ministerrådet och produktionen från jord, skog och hav är grunden för flera av lösningarna i klimatomställningen, som i hög grad bygger på förnybara och hållbara resurser från sektorerna. En ökad fossilfri elproduktion krävs, inte minst inom stora delar av de biobaserade näringarna, för att möjliggöra den omfattande elektrifiering som är en nyckel i klimatomställningen.

I Norden sker en stor utveckling och planläggning avseende vindkraft. Detta är en delad och stor utmaning, där rennäring, fiske, jordbruk och skogsbruk kan komma att behöva anpassas. Samtidigt ska värdefulla land- och vattenytor skyddas. Det är viktigt att söka samverkanslösningar med andra intressen som har anspråk i samma områden. Detta för att minska eventuella negativa effekter och identifiera positiva synergier, som kan möjliggöra en hållbar och konkurrenskraftig produktion av livsmedel och skogsråvara. Utbyggnaden av fossilfri energi, på såväl land som vatten, behöver beakta fortsatt möjlighet för FJLS-sektorernas produktion.

Norden är beroende av att de biobaserade industrierna behåller sin redan höga innovationstakt för att vi ska kunna bidra med effektiva och globalt efterfrågade lösningar. Samverkanslösningar som beaktar teknikutveckling och i högre grad tillvaratar digitaliseringens möjligheter och naturbaserade lösningar behövs. Detta för att identifiera och ta tillvara positiva synergier för att säkerställa FJLS-sektorernas fortsatta roll i den gröna omställningen, tillväxten och landsbygdsutvecklingen.

MR-FJLS har ett omfattande samarbete med EU:s strategi för Östersjöregionen inom dess prioriteringsområde för bioekonomi. Under 2024 ska Sverige arrangera ett årligt forum för alla intressenter där MR-FJLS kommer att vara samarbetspartner. Genom samarbetet kan MR-FJLS frågor synliggöras och synergier med EU:s makroregionala strategier tas tillvara.

Under Sveriges ordförandeskap firar samarbetet om Ny Nordisk Mat 20 år. Samarbetet har bidragit till att lyfta nordiska råvaror och sätta den nordiska gastronomi och det nordiska köket på kartan, både inom Norden och långt utanför dess gränser. Tjugoårsjubileet ska självklart firas, men samtidigt är det viktigt att titta framåt mot de kommande 20 åren och ta ett omtag i arbetet med Ny Nordisk Mat, nu med sikte på framtiden. Detta bör ske under 2024 och krönas med ett samlande event.

Försörjningsberedskap

En för sektorerna horisontell fråga av särskild stor betydelse är frågan om försörjningsberedskap. Ett hållbart livsmedelssystem är nära sammankopplat med, och en förutsättning för, en robust livsmedelsförsörjning. Sedan 2022 befinner vi oss i ett allvarligt säkerhetspolitiskt läge. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina är den mest omfattande militära aggressionen i Europa sedan andra världskriget. De negativa effekterna för europeisk och internationell säkerhet är långtgående och har bland mycket annat satt ljuset på vikten av att en grundlig planering av försörjningsberedskapen genomförs i fredstid.

Arbetet med uppbyggnaden av försörjningsberedskapen pågår i alla nordiska länder och ett visst samarbete förekommer. Men det finns starka skäl till att ytterligare etablera och utveckla samarbetet i Norden. Det svenska ordförandeskapet finner det därför angeläget att arbeta med detta inom ramen för ÄK-FJLS (Livsmedel) under 2024.

Tillgången till livsmedel och dricksvatten är avgörande för människors liv och hälsa, liksom för samhällets funktion i alla dess delar, och måste säkerställas även vid mycket svåra förhållanden. Planering och samarbete är några viktiga nycklar. Mot denna bakgrund vill det svenska ordförandeskapet sätta fokus på erfarenheterna av händelseutvecklingen i Ukraina. Vilka lärdomar kan dras, vilka är framgångsfaktorerna och hur kan vi samarbeta för att öka vår beredskap inom livsmedel- och dricksvattenförsörjningen är några mycket angelägna frågor. Det svenska ordförandeskapet avser därför bidra till förutsättningar för fördjupning och utveckling i dessa frågor.

Fiske och vattenbruk

Tillgången till fisk- och skaldjursråvaror, såväl som områden för fiske och odling, är avgörande för fiskeriföretags överlevnad och lönsamhet. Den blå värdekedjan skapar en viktig länk mellan stad, lands- och kustbygd. De nordiska fiskerinäringarna som ingår i den blå bioekonomin bidrar inte bara till sysselsättning, livsmedelsförsörjning och livsmedelsberedskap, utan är även viktiga för att vi ska kunna säkerställa den gröna samhällsomställningen.

De blå näringarna har sedan länge bidragit till bioekonomin genom användandet av förnyelsebara akvatiska biomassor från havs- och sötvattenssystem. Det svenska ordförandeskapet kommer där-

för att fokusera på att fördjupa det pågående arbetet kring hållbar och konkurrenskraftig produktion av hållbara blå livsmedel, med målet att genom utveckling och digitalisering skapa förutsättningar för grön omställning och klimatanpassningar.

Den gröna omställningen medför att nya initiativ planeras för att öka energiutvinningen genom framför allt havsbaserad vindkraft. Eftersom det sedan tidigare finns många andra intressen som ska samexistera i havet bidrar energiomställningen och skydd av marina ekosystem till en ökad platsbrist. Fisket och vattenbrukets förväntas i högre grad samexistera med andra intressen i havet för att en hållbar och konkurrenskraftig produktion av hållbara blå livsmedel ska uppnås.

Tillgången till livsmedel och dricksvatten är avgörande för människors liv och hälsa, liksom för samhällets funktion i alla dess delar.

Genom samverkanslösningar kan eventuella negativa effekter minskas och positiva synergier möjliggöras, där energiutvinning och naturvård samexisterar med en fortsatt hållbar livsmedelproduktion i havet. Med ett fokus på att identifiera positiva synergier förväntas det svenska ordförandeskapet bidra till att möjliggöra en hållbar och ökad konkurrenskraftig produktion av livsmedel genom samexistens mellan andra intressen som havsbaserad energi, yrkesfiske, vattenbruk och naturvård.

Forskning och innovation är ett mycket viktigt område för fiskerinäringarnas utveckling och framtidstro. Den höga innovationstakten i Norden kan bidra med goda lösningar som världen behöver. För att tillvarata den höga innovationstakten i Norden kommer mer operativa aktiviteter med inriktning på kunskaphöjande insatser prioriteras.

foto: Johannes F. Regningskani

Livsmedel

Arbetet mot ett mer hållbart och robust livsmedels-system står högt på agendan i Norden. Sedan några år är Nordiska ministerrådets vision att Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region 2030. Hållbarhets- och miljöfrågor har sedan 2023 införlivats i de Nordiska Näringsrekommendationerna (NNR 2023), i syfte att bidra till visionen och de nordiska ländernas naturgivna förutsättningar.

Nordiska ministerrådets visionsprojekt Hållbara och Hälsosamma Livsmedelsystem är också en del i detta arbete, där bland annat Nordic Food Waste Summit som arrangerades i Sverige 2023 har lett till ett intresse för ett utökat nordiskt samarbetet vad gäller matsvinn. Sammantaget visar detta att frågor kring hållbar livsmedelskonsumtion är både aktuella och angelägna. Det svenska ordförandeskapets ambition under 2024 är att inom ramen för ÄK-FJ-LS (Livsmedel) fortsätta det nordiska samarbetet mot ett mer hållbart livsmedelssystem och på så sätt bidra till den nordiska visionen.

Antibiotikaresistens är en prioriterad fråga i det nordiska samarbetet, och de nordiska länderna har en särställning med gynnsamt resistensläge och låg antibiotikaanvändning.

Det är angeläget att aktörer inom human-, djur-, livsmedels- och miljösektorn fortsätter att samarbeta i denna fråga. Sverige avser att under ordförandeskapet arrangera ett gemensamt möte med den tvärsektorielementa expertgruppen och strategigruppen för arbete mot antibiotikaresistens. Utöver överanvändning av antibiotika noteras brist på antibiotika som ett problem som behöver uppmärksammas även i Norden, som är en liten marknad för läkemedelsföretagen.

Norden har ansvarstagande lantbrukare och veterinärer som inte överanvänder antibiotika, men tillgång till effektiva antibiotika när den väl behövs är grundläggande för en produktiv animalieproduktion och bidrar till försörjningsberedskapen. Sveriges avser därför att under ordförandeskapet uppmärksamma denna bristsituation genom diskussioner om åtgärder för att främja pålitlig tillgång till antibiotika både för människor och djur.

Jordbruk

För att långsiktigt klara livsmedelsförsörjningen i Norden krävs ett konkurrenskraftigt jordbruk. Ett ökat fokus kommer att vara jordbrukets robusthet och förmåga att stå emot klimatförändringar och andra störningar. Jordbruket och jordbruksarealens roll för produktionen av förnybar energi ökar i betydelse.

I detta sammanhang är även markanvändningen och exempelvis rennärningen, utbyggnad och utformning av solparker och kombinationen av jordbruks- och energiproduktion en viktig fråga. Detsamma gäller kolinlagring i mark samt jordbruksmarkens hälsa och långsiktiga produktionsförmåga, något som fortsatt kommer att vara i fokus under det svenska ordförandeskapet.

Utvecklingen av konkurrenskraftiga och klimatanpassade växtsorter blir än mer viktig i ljuset av ett ändrat klimat, och ett fortsatt arbete kommer att ske inom ramen för Nordgen samt arbete med växtförädling i samarbete med näringen. Nya marknadsmöjligheter för nordiskt producerade växtproteiner ger utrymme för utveckling av växtodlingen, men det finns ett behov av utveckling och tillgängliggörande av växtgenetiska resurser för att detta arbete ska kunna nå framgång.

Precis som odling så är djurhållning en viktig del av jordbruket. Stora delar av den nordiska jordbruks-

arealen passar främst för betesbaserad djurhållning, där också betesdjur hjälper till att hävda marker och bidrar till den biologiska mångfalden. Djurhållningen, oavsett djurslag, är därtill en viktig del i av försörjningsberedskapen.

Skog

Det nordiska samarbetet på skogsområdet syftar främst till att främja ett hållbart och aktivt skogsbruk och skogsbrukets roll i en växande bioekonomi. God tillgång till trävaror och annan biomassa är avgörande för att uppnå en grön omställning. De primära nordiska policyområden som tidigare listats i färdplanen till Nordic Forest Solutions är också i linje med flera av målen i Vår vision 2030.

Den 23–29 juni 2024 arrangerar SLU den internationella skogsforskningsunionens världskongress (IUFRO) i Stockholm. IUFRO arrangeras med stöd från nordisk-baltiska partners och utgör en viktig mötesplats mellan nordiska och internationella forskare och aktörer inom skogssektor, där även nordiska skogslösningar kan presenteras. Frågor om resiliens i bioekonomin, beredskap, markanvändning, rennärning, klimatförändringar och digitalisering kommer fortsatt vara aktuella nordiska samarbetsområden, även inom det nordiska skogsbruket.

Foto: Johannes Frandsen/Regeringskansliet

Kalendarium

Ministermöten och konferenser

- 18–19 juni: MR-FJLS, Karlstad
- 23–29 juni: IUFRO, Stockholm
- 30–31 oktober: Årligt forum för EU:s Östersjöstrategi
- (TBC): Event avseende 20 års jubileum för Ny Nordisk Mat

Ämbetsmannakommittémöten

- 30 januari: ÄK-FJLS (Exekutiv), Digitalt
- 7 februari: ÄK-FJLS (Jordbruk och skogsbruk), Digitalt
- 12 mars: SLV workshop “Towards a more resilient supply of food and drinking water in the Nordic region”, Stockholm
- 12–13 mars: ÄK-FJLS (Livsmedel), Stockholm

- 19–21 mars: ÄK-FJLS (Fiske och vattenbruk), Göteborg
- 3 april: ÄK-FJLS (Exekutiv), Köpenhamn
- 17–18 april: ÄK-FJLS (Jordbruk och skogsbruk), Skåne och Köpenhamn
- 14 maj ÄK-FJLS (Exekutiv), Digitalt
- 19 juni: ÄK-FJLS (Exekutiv), Karlstad
- 3 september: ÄK-FJLS (Exekutiv), Digitalt
- 17–18 september: ÄK-FJLS (Livsmedel), Köpenhamn
- 28–29 oktober: ÄK-FJLS (Exekutiv), Visby
- 6–7 november: ÄK-FJLS (Fiske och vattenbruk), Köpenhamn
- 14 november: ÄK-FJLS (Jordbruk och skogsbruk), Köpenhamn
- 26 november: ÄK-FJLS (Exekutiv), Digitalt

Regeringskansliet

Växel: 08-405 10 00

www.regeringen.se

**Nordiska
ministerrådet**